

THỰC TRẠNG, GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ PHẢN BIỆN XÃ HỘI CỦA MẶT TRẬN TỔ QUỐC VIỆT NAM VÀ CÁC TỔ CHỨC CHÍNH TRỊ - XÃ HỘI Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN TUẤN ANH^(*)

Tóm tắt: Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là một bộ phận hợp thành của hệ thống chính trị - đại diện cho lợi ích của các tầng lớp nhân dân, thực hiện chức năng phản biện xã hội đối với chính sách, pháp luật của nhà nước. Bài viết nghiên cứu cơ sở pháp lý, thực trạng và đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả phản biện xã hội của các tổ chức này ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Mặt trận Tổ quốc Việt Nam; các tổ chức chính trị - xã hội; phản biện xã hội.

Abstract: Vietnam Fatherland Front and other socio-political organizations form a crucial part of the political system. They represent the benefits of people from all social classes in the society, performing the function of social criticism to state policies and laws. This article studied the social criticism of socio-political organizations in Vietnam, including the legal foundation and the current practice of this function in order to propose recommendations to improve its effectiveness.

Keywords: Vietnam Fatherland Front; socio-political organization; social criticism.

Ngày nhận bài: 05/4/2019; Ngày sửa bài: 05/5/2019; Ngày duyệt đăng bài: 29/6/2019.

Mở đầu

Phản biện xã hội đối với chính sách, pháp luật của nhà nước là một nhu cầu tự thân của các nền dân chủ. Thông qua phản biện xã hội, quá trình hoạch định chính sách, pháp luật của nhà nước sẽ có được cơ sở thực tiễn vững chắc, mở rộng sự tham gia, tăng cường tính minh bạch, tính chuyên môn hóa, đảm bảo các chính sách, pháp luật của nhà nước phù hợp với thực tiễn, đáp ứng nhu cầu nhân dân và thực thi có hiệu quả.

Ở Việt Nam, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội là những tổ chức liên hiệp tự nguyện của nhân dân, thực hiện chức năng phản biện xã hội đối với chính sách, pháp luật của nhà nước. Trong thời gian qua, Mặt trận và các tổ

chức chính trị - xã hội đã có những đóng góp đáng kể vào hoạt động lập pháp, góp phần hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật của nhà nước. Tuy nhiên, vẫn còn có nhiều hạn chế, yếu kém cần phải khắc phục để nâng cao hiệu quả phản biện xã hội của các tổ chức này, đặc biệt trong bối cảnh đẩy mạnh xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay.

1. Chức năng phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị xã hội ở Việt Nam hiện nay

Chức năng phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức

^(*) NCS. Khoa Triết học, Học viện Khoa học xã hội.

chính trị - xã hội được quy định trong Hiến pháp năm 2013, được cụ thể hóa trong Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và nhiều văn bản pháp luật có liên quan. Điều 32, Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam nêu rõ: *Phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là việc nhận xét, đánh giá, nêu chính kiến, kiến nghị đối với dự thảo văn bản pháp luật, quy hoạch, kế hoạch, chương trình, dự án, đề án của cơ quan nhà nước⁽¹⁾.*

Chủ thể phản biện xã hội là Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội từ trung ương đến cơ sở, bao gồm: Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam; Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh; Hội Nông dân Việt Nam; Hội Liên hiệp phụ nữ Việt Nam; Hội Cựu chiến binh Việt Nam.

Đối tượng phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là dự thảo văn bản của cơ quan nhà nước cùng cấp có liên quan trực tiếp đến quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của Nhân dân, quyền và trách nhiệm của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội.

Nội dung phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là sự cần thiết, sự phù hợp với chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; tính đúng đắn, khoa học, khả thi; đánh giá tác động, hiệu quả về chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại của dự thảo văn bản; bảo đảm hài hòa lợi ích của Nhà nước, Nhân dân, tổ chức.

Hình thức phản biện xã hội bao gồm:

1) Tổ chức hội nghị phản biện xã hội; 2) Gửi dự thảo văn bản được phản biện đến

các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan để lấy ý kiến phản biện xã hội; 3) Tổ chức đối thoại trực tiếp giữa Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội với cơ quan, tổ chức có dự thảo văn bản được phản biện xã hội.

Mục đích phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là góp phần bảo đảm tính đúng đắn, phù hợp với thực tiễn đời sống xã hội và tính hiệu quả của các văn bản quy phạm pháp luật; bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của Nhân dân; phát huy dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội.

Hiệu quả phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là những kết quả thực tế đạt được từ các phát hiện, kiến nghị, đề xuất sau phản biện của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong mối quan hệ tương quan với mục tiêu được xác định và tổng chi phí bỏ ra để thực hiện các hoạt động phản biện.

Do lường hiệu quả phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội dựa trên các tiêu chí định tính và định lượng. Tiêu chí định lượng có thể xác định thông qua số lượng những phát hiện, kiến nghị, đề xuất được tiếp thu và các kết quả cụ thể trên thực tế bao gồm những thay đổi chính sách và các chuyển biến về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội do hoạt động phản biện xã hội mang lại. Tiêu chí định tính rất đa dạng, có thể là những chuyển biến tích cực về mặt nhận thức của chủ thể, của đối tượng

⁽¹⁾ Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2015), *Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.30.

được phản biện và của người dân; mức độ tăng cường sự tham gia của nhân dân và nâng cao tính minh bạch trong việc hoạch định và ban hành chính sách, pháp luật;...

2. Thực trạng phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội ở Việt Nam hiện nay

Hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong thời gian qua được chú trọng thực hiện với nhiều hình thức khác nhau, bước đầu mang lại hiệu quả tích cực, góp phần phát huy vai trò của nhân dân tham gia xây dựng các chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Ở Trung ương, từ 2014 đến 2018, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cùng với các tổ chức chính trị - xã hội đã tổ chức được 06 Hội nghị phản biện xã hội đối với nhiều dự án luật và văn bản pháp quy quan trọng như: Dự án Luật Tín ngưỡng, tôn giáo; Dự án Luật về Hội; Dự án Luật phòng chống, tham nhũng (sửa đổi); Dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ Luật hình sự năm 2015; Dự thảo chương trình giáo dục phổ thông tổng thể của Bộ Giáo dục và Đào tạo; Dự thảo luật đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt Vân Đồn, Bắc Vân Phong, Phú Quốc. Trong năm 2018, Ban thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã tổ chức phản biện đối với 48 dự thảo văn bản pháp luật, các chương trình, dự án, đề án của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền⁽²⁾. Nhiều nội dung phản biện của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam được các cơ quan soạn thảo tiếp thu, đánh giá cao và có ý kiến phản hồi tích cực, hoạt động phản biện xã hội dần trở thành một kênh thông tin quan trọng để Nhà nước tham khảo khi xem xét, quyết định các vấn đề quan trọng của quốc gia.

Ban Thường trực Ủy ban Trung ương

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thường xuyên cử đại diện tham gia trực tiếp các hoạt động nghiên cứu, xây dựng các dự án luật, pháp lệnh, nghị định với tư cách là thành viên các Ban soạn thảo, Tổ biên tập và với vai trò thành viên Hội đồng thẩm định thuộc Bộ Tư pháp đối với nhiều dự án luật, văn bản dưới luật. Qua đó, thể hiện quan điểm của Mặt trận và các tổ chức thành viên trong việc xây dựng dự thảo chính sách của cơ quan nhà nước, đặc biệt là với những nội dung có liên quan đến Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức thành viên, liên quan đến tổ chức bộ máy nhà nước, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân.

Ngoài việc tham gia hoạt động phản biện do Mặt trận tổ chức, các tổ chức chính trị - xã hội cũng chủ động triển khai nhiều chương trình phản biện của tổ chức mình. Hội liên hiệp phụ nữ Việt Nam tổ chức phản biện để bảo vệ quyền lợi của lao động nữ trong Luật bảo hiểm xã hội và dự án Luật Lao động sửa đổi, nhiều kiến nghị được tiếp thu vào Nghị quyết của Quốc hội và triển khai thực hiện. Hội Nông dân Việt Nam phản biện dự thảo Luật Trồng trọt và dự thảo Luật Chăn nuôi do Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn chủ trì soạn thảo. Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh trong năm 2018 phản biện cho dự thảo Luật Thanh niên (sửa đổi).

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội các cấp ở địa phương tổ chức nhiều hội nghị phản biện xã hội và góp ý kiến vào các dự thảo văn bản luật theo đề nghị của các cơ quan

⁽²⁾ Ủy ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ban Thường trực (2018), Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Quyết định số 217-QĐ/TW và Quyết định số 218-QĐ/TW ngày 12/12/2013 của Bộ Chính trị (Khóa XI), Hà Nội, tr.12.

yếu là của các cấp địa phương. Các chương trình, dự án liên quan mật thiết đến quyền lợi của người dân ít được tổ chức đối thoại để nhân dân thể hiện chính kiến và tìm kiếm sự ủng hộ nên khi triển khai thực hiện vấp phải sự phản đối, bất bình từ phía người dân. Việc minh bạch hóa hoạt động của nhà nước và tạo điều kiện để các tổ chức chính trị - xã hội và người dân tiếp cận thông tin chưa được chú trọng thực hiện đúng mức, do đó, công tác phản biện chưa đi vào chiều sâu, chất lượng.

- *Về chủ thể phản biện xã hội*: chủ yếu được thực hiện bởi Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp, các tổ chức chính trị - xã hội cũng tham gia hoạt động này nhưng vai trò chưa thực sự rõ nét. *Việc tập hợp trí tuệ và sức mạnh của các tổ chức thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam hiện nay trong việc thực hiện chức năng phản biện xã hội còn yếu*⁽⁶⁾. Mặt trận chưa phát huy được vai trò của các nhà khoa học, các chuyên gia, các cá nhân tiêu biểu và các Hội đồng tư vấn của Mặt trận trong việc tham gia phản biện chính sách. Chưa chú trọng khai thác vai trò của các tổ chức xã hội - nghề nghiệp để trong việc phản biện các chính sách liên quan đến lĩnh vực hoạt động của họ. Chưa kết hợp tốt với các phương tiện truyền thông đại chúng, tìm kiếm sự ủng hộ của dư luận xã hội để nâng cao áp lực, hiệu quả của công tác phản biện đối với các cơ quan nhà nước.

Về nội dung của phản biện xã hội: chủ yếu dừng lại ở mức độ đóng góp ý kiến cho nội dung dự thảo các văn bản pháp luật. Ở các cấp địa phương, phản biện nhiều khi chỉ dừng lại ở góp ý về mặt hình thức, kỹ thuật soạn thảo văn bản. Việc xem xét tính hợp hiến, hợp pháp, tính đúng đắn, khoa học, khả thi; đánh giá tác động, hiệu quả về chính trị, kinh

tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại của dự thảo chưa được chú trọng. Do đó, khi triển khai thực hiện, nhiều dự án pháp luật, chương trình, kế hoạch của nhà nước gặp khó khăn, thậm chí mắc những sai lầm không đáng có. Hiện tượng vi hiến trong việc ban hành các văn quy phạm pháp luật còn khá phổ biến gây nhiều hệ lụy khó lường, ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước và lợi ích của người dân. Chỉ tính riêng năm 2017, qua kiểm tra, Bộ Tư pháp phát hiện có đến 5.639 văn bản trái pháp luật do các Bộ, cơ quan ngang bộ và địa phương ban hành⁽⁷⁾.

- *Về hình thức phản biện*: việc tổ chức phản biện xã hội được tiến hành thành từng đợt theo kế hoạch đã định sẵn chứ chưa trở thành hoạt động thường xuyên, liên tục như là nhu cầu tự thân để tìm kiếm sự ủng hộ và sự đóng góp trí tuệ từ phía nhân dân cho các chính sách của nhà nước. Các hình thức phản biện chưa được đa dạng hóa để thu hút sự tham gia của người dân. Chủ yếu vẫn là tổ chức các hội nghị phản biện xã hội, các hình thức khác như lấy ý kiến chuyên gia và tổ chức đối thoại chưa nhiều, do đó, chất lượng khoa học, mức độ tham gia và hiệu quả của hoạt động phản biện còn nhiều hạn chế.

- *Về hiệu quả, hiệu lực pháp lý* của phản biện xã hội cũng chỉ mới dừng lại ở quyền kiến nghị, quyền yêu cầu. Mức độ tiếp nhận của nhà nước đối với các ý kiến phản biện từ phía xã hội khó do lường, xác định. Hiệu quả tạo ra từ các hoạt động phản biện của Mặt trận và các tổ chức thành viên chưa đủ mạnh để tạo

⁽⁶⁾ Phan Xuân Sơn (2012), *Hệ thống chính trị và một số vấn đề về đổi mới hệ thống chính trị ở Việt Nam*, Nxb. Chính trị - Hành chính, Hà Nội, tr.294.

⁽⁷⁾ Bộ Tư pháp (2018). *Báo cáo tổng kết công tác tư pháp năm 2017 và phương hướng, nhiệm vụ, giải pháp công tác năm 2018*, Hà Nội.

nên sự phản đối hay bác bỏ một đạo luật sai trái nào từ phía nhà nước. Nếu so với sức mạnh của truyền thông đại chúng và các cơ chế giám sát quyền lực khác thì hiệu quả chưa thực sự đáng kể.

Những hạn chế, yếu kém trong hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội bắt nguồn từ nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan.

Thứ nhất, nhận thức về vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong hoạt động phản biện xã hội còn hạn chế. Các cơ quan Đảng, Nhà nước và ngay cả bản thân các tổ chức chính trị - xã hội chưa thấy được tính khách quan, sự cần thiết và tầm quan trọng của phản biện xã hội, thậm chí có xu hướng hạ thấp vai trò phản biện xã hội.

Thứ hai, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội thiếu sự độc lập cần thiết cho việc tiến hành các hoạt động phản biện xã hội. Các tổ chức này là một bộ phận của hệ thống chính trị, chịu sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước nhưng lại thực hiện chức năng phản biện xã hội cho chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước nên hoạt động phản biện nhiều khi mang tính hình thức.

Thứ ba, chất lượng tổ chức và hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội chưa đáp ứng được yêu cầu của hoạt động phản biện xã hội. Chất lượng đội ngũ cán bộ của các tổ chức này còn nhiều hạn chế, nhất là đội ngũ cán bộ chủ chốt và đội ngũ cán bộ cấp cơ sở.

Thứ tư, cơ chế pháp lý cho hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội còn thiếu đồng bộ, phân tán trong nhiều văn bản pháp luật khác nhau; cơ

chế phối hợp, trách nhiệm tiếp thu của đối tượng được phản biện chưa rõ, chưa đủ mạnh.

Thứ năm, Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội chưa phát huy được vai trò của các cá nhân tiêu biểu, các chuyên gia, các Hội đồng tư vấn và sự tham gia của nhân dân trong hoạt động phản biện xã hội.

3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội ở Việt Nam hiện nay

Một là, đổi mới nhận thức về vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong việc tham gia phản biện xã hội đối với công tác xây dựng chính sách, pháp luật. Xem sự tham gia này là một kênh quan trọng để nhân dân thể hiện ý chí, nguyện vọng và là cơ sở quan trọng đảm bảo tính khoa học, hợp lý của các chính sách, pháp luật được ban hành. Cần luật hóa hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội trở thành một khâu bắt buộc trong quá trình xây dựng các văn bản quy phạm pháp luật, trước hết đối với những văn bản pháp luật quan trọng, sau đó từng bước mở rộng đối với các văn bản pháp luật khác.

Hai là, xây dựng Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội theo hướng tăng cường tính độc lập, tự chủ, phù hợp với tình hình mới. Đồng thời, chú trọng giải quyết tốt mối quan hệ giữa các tổ chức với Đảng và Nhà nước. Trong mối quan hệ với Đảng, cần khắc phục tình trạng sự lãnh đạo của Đảng can thiệp trực tiếp, cụ thể vào tổ chức, hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội. Trong quan hệ với Nhà nước, cần khắc phục xu hướng “nhà nước hóa”, “hành chính hóa” Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Việc xác định đúng vai trò, vị trí của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội và mối quan hệ giữa chúng với Đảng và Nhà nước sẽ *góp phần xác định rõ ranh giới quyền lực nhà nước, hạn chế phạm vi quyền lực nhà nước*⁽⁶⁾. Đồng thời, tạo điều kiện để các tổ chức này có không gian hoạt động tương đối độc lập, tự chủ trong hoạt động phản biện xã hội nhằm bảo vệ quyền lợi cho nhân dân, phát huy dân chủ; nâng cao tính hiệu quả trong việc tham gia xây dựng chính sách, pháp luật của Nhà nước; góp phần thúc đẩy Nhà nước phát triển vững mạnh theo hướng “pháp quyền, dân chủ và nhân văn”.

Ba là, hoàn thiện cơ chế pháp lý phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội. Hướng đến xây dựng luật độc lập về hoạt động giám sát và phản biện xã hội, khắc phục tình trạng các quy định phân tán trong nhiều văn bản pháp luật như hiện nay. Các quy định của pháp luật cần xác định rõ phạm vi, nội dung, phương thức, trình tự tiến hành, quy trình, hiệu lực pháp lý của phản biện xã hội một cách rõ ràng, cụ thể để tạo điều kiện cho các tổ chức này thực hiện vai trò của mình.

Cần xây dựng cơ chế hợp tác và chịu trách nhiệm của các cơ quan nhà nước đối với kết quả phản biện của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội. Hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội chỉ có thể được tiến hành thuận lợi và phát huy hiệu quả khi có sự phối hợp, coi trọng và tiếp thu của đối tượng được phản biện. Trong thời gian tới, cần sửa đổi các quy định của pháp luật theo hướng từng bước cụ thể hóa, quy định rõ ràng trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức có liên quan trong việc phối hợp, cung cấp thông tin, tài liệu, thực hiện yêu cầu của Mặt trận và các tổ chức

chính trị - xã hội trong hoạt động phản biện xã hội; quy định rõ về thời hạn, cơ chế tiếp nhận và phản hồi các kiến nghị, đề xuất từ hoạt động phản biện xã hội của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội; cần luật hóa chế tài đủ mạnh đối với các cơ quan, đơn vị chậm hoặc không tiếp nhận, phản hồi các kiến nghị sau phản biện của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội. Hướng đến hình thành hệ thống cơ chế pháp lý đầy đủ, khoa học để phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội vận hành đúng hướng, có hiệu quả.

Bốn là, đổi mới tổ chức và hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội đáp ứng yêu cầu phản biện xã hội. Sắp xếp lại các tổ chức chính trị - xã hội theo hướng tinh gọn bộ máy tổ chức, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động. Cần khắc phục tình trạng hoạt động phổ trương, hình thức, bành chính hóa và chạy theo phong trào bề nổi của các tổ chức chính trị - xã hội hiện nay. Xây dựng các chương trình, kế hoạch hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội phù hợp với chức năng, tôn chỉ, mục đích hoạt động của từng tổ chức nhằm nâng cao tính hiệu quả, thiết thực, thu hút sự tham gia rộng rãi của các đoàn viên, hội viên và các tầng lớp nhân dân. Chú trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng, tuyển chọn, tạo các điều kiện vật chất, tinh thần và môi trường làm việc cho đội ngũ cán bộ, từng bước nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội có phẩm chất, đạo đức, năng lực hoạt động thực tiễn, nhạy bén, chuyên nghiệp.

⁽⁶⁾ Trịnh Thị Xuyên (2008), *Kiểm soát quyền lực nhà nước - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.219.

Năm là, cần xây dựng cơ chế phối hợp, thống nhất hành động giữa Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội để chủ động xây dựng kế hoạch, tổ chức các hoạt động phản biện xã hội. Tạo cơ chế thu hút ngày càng nhiều các chuyên gia trên các lĩnh vực chuyên môn khác nhau tham gia hoạt động phản biện xã hội nhằm nâng cao tính khoa học, hiệu quả của các nhận xét, kiến nghị, đề xuất. Phát huy tốt vai trò và huy động trí tuệ của các Hội đồng tư vấn của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội, các cá nhân tiêu biểu, các nhân sĩ, trí thức, các giới, dân tộc, tôn giáo, các nhà khoa học, các chuyên gia, đoàn viên, hội viên và sự tham gia rộng rãi của của các tầng lớp nhân dân nhân dân vào hoạt động phản biện xã hội.

Kết luận

Trong điều kiện hệ thống chính trị Việt Nam chỉ có duy nhất một đảng lãnh đạo và cầm quyền, dễ dẫn đến nguy cơ tha hóa quyền lực, chuyên quyền cao thì phản biện xã hội là một trong những phương thức quan trọng để đảm bảo dân chủ, kiểm soát quyền lực nhà nước. Nhận thức được tầm quan trọng đó, trong quá trình đổi mới và kiện toàn hệ thống chính trị, Đảng và Nhà nước đã từng bước xây dựng các cơ chế pháp lý để nhân dân thông qua các tổ chức của mình như Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội tham gia vào hoạt động của nhà nước, phản biện xã hội đối với chính sách, pháp luật của Nhà nước. Trên thực tế, hoạt động phản biện xã hội của các tổ chức này đã dần đi vào nền nếp, từng bước trở thành một trong những kênh quan trọng để nhà nước tham khảo và hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật của mình. Tuy

nhiên, vẫn còn nhiều vấn đề đặt ra cần giải quyết để nâng cao hiệu quả phản biện xã hội của các tổ chức này trong những năm tiếp theo. Trong điều kiện lịch sử mới, cần chú trọng nâng cao tính độc lập, tự chủ; hoàn thiện cơ chế pháp lý; đổi mới tổ chức và hoạt động; xây dựng cơ chế phối hợp hành động để các tổ chức này thực hiện có hiệu quả hoạt động phản biện xã hội, góp phần thúc đẩy chính sách của nhà nước chuyển từ mô hình thiết kế lý tính sang mô hình thiết kế xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Tư pháp (2018), *Báo cáo tổng kết công tác tư pháp năm 2017 và phương hướng, nhiệm vụ, giải pháp công tác năm 2018*, Hà Nội.
2. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2015), *Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Phan Xuân Sơn (2012), *Hệ thống chính trị và một số vấn đề về đổi mới hệ thống chính trị ở Việt Nam*, Nxb. Chính trị - Hành chính, Hà Nội
4. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ban Thường trực (2018), *Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Quyết định số 217-QĐ/TW và Quyết định số 218-QĐ/TW ngày 12/12/2013 của Bộ Chính trị (Khóa XI)*, Hà Nội.
5. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2018), *Báo cáo kết quả công tác giám sát và phản biện xã hội năm 2018 của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*, Hà Nội.
6. Trịnh Thị Xuyên (2008), *Kiểm soát quyền lực nhà nước - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.